

Kārlis Draviņš

PIEZĪME PAR RUDZU ZĀDZĪBU SKRIBENIEKOS.

Piebildes pie St. Fr. Kolbuševska raksta.

Särtryck ur: S P R Å K L I G A B I D R A G (SprB).
MEDDELANDEN från seminarierna för sla-
viska språk, jämförande språkforskning,
finsk-ugriska språk och östasiatiska
språk vid Lunds Universitet. Vol. 4,
N:r 19.

L U N D

1 9 6 4

Kārlis Draviņš

Piezīme par rudzu zādzību Skribeniekos.

Piebildes pie St.Fr. Kolbuševska raksta.

A.Kleina manuskripta 205. lapp. ierakstītais teksts (skat. augstāk faksimilu 72. lapp.) ir visai lakonisks, un tā nozīme diezgan neskaidra. Problēmā tomēr visai svarīgi ir St.Fr.Kolbuševska konstatējumi, pirmkārt, ka aplūkojamo Eņģeļu un epistulu manuskriptu ilgāk u laik u lietojuši katoļu mācītāji Līvberzē¹⁾, otrkārt, ka ar to pašu roku, kas ierakstījusi šo tekstu par rudziem, izdarīti kādi labojumi arī eņģeļu un epistulu tekstos²⁾. Tas atļauj secināt, ka ierakstītājs bijis kāds katoļu garīdznieks, kas 18. gs. darbojies Līvberzē.

Par teksta īpašvārdiem jāpiebilst, ka Krifchus neapšaubāmi ir kāda vīrieša kristīts vārds. Nākamais vārds (Greetal) varētu būt māju vārds, tas pats varētu būt arī trešais vārds (Skribeneeky vai Skribeneekij). Citiem vārdiem sakot, mūsu priekšā varētu būt tāda tipa māju nosaukums kā, piem., Mēduma Likerti Bukaišos³⁾, Aūdžu Puņpi un Gaīļa Bižniēki Džūkstē⁴⁾ u.tml. Taču, ciktāl var spriest pēc J.Endzelīna Latvijas PSR vietvārdiem, 1. daļas 1. sēj. (Rīgā 1956.g.), kādas mājas ar vārdu Grietali vai Grētali⁵⁾ (event. arī -tāli vai -tāļi⁶⁾) Latvijā nekur nav konstatētas. Tāpēc vārds Greetal jātur par minētā Krišus uzvārdu vai iesauku⁷⁾. Reizē ar to nākamais vārds Skribeneeky (vai -kij) (viens pats!) jāatzīst par minētā Krišus dzīves vietas apzīmējumu. Tā kā tā nevar būt bijusi kāda muiža (tanī rudzi būtu bi-

juši vai nu paša muižnieka, vai muižas pārvaldnieka pārziņā), tad šie Skribenieki ir bijuši kādas zemnieku mājas.

Spriežot pēc jau minētā J.Plāķa Zemgales vietvārdu publicējuma (502. lapp.), Līvberzes apkārtnē tādas ir netālajā Slampes pagastā: skribenieki (= Skribeniēki). Ar lielu paticamību varam domāt, ka ierakstā minētais Krišus ir bijis tieši šo māju saimnieks.

Aplūkojamā ieraksta 3. rindā Leehkhs Deewam Paweehleht (= [viņš, Krišus,] liekas Dievam pavēlēt), nav šaubu, jāskaidro kā garīdznieka atzīme, kādā nolūkā šis Krišus pie viņa griezies. Domājams, ka šī teksta daļa jāsaprot sekoši. Krišus, kam no klēts izzagti visi (vai turpat visi) rudzi, zemkopja pati galvenā iztika⁸⁾, ar to ir nonācis katastrofālā stāvoklī. Savās bēdās viņš ir griezies pie Līvberzes katoļu mācītāja, lai tas izlūdzas Dieva gādību par cietušo, palāvībā nododams sava likteņa izšķiršanu Visvarenā rokās.

Paweehleht (= pavēlēt) šinī izteicienā nav jāsaprot kā vācu 'befehlen' vai kā 'gönnen, erlauben, überantworten', bet gan kā vācu 'anheimstellen', ar ko saprot kādas lietas, kāda jautājuma vai likteņa izšķiršanas nodošanu kādai respektējamai personai vai augstākas būtnei, t.i., Dieva ziņā⁹⁾.

- 1) Skat. augstāk St.Fr.Kolbuševska darbā 75. lapp.
- 2) Turpat, 87. lapp., un 17. parinde (91. lapp.).
- 3) J.Plāķis, Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi. II daļa, Zemgales vārdi. Rīga 1939, 391. lapp.
- 4) Turpat, 398. lapp.

- 5) Iespējami abi lasījumi: autors raksta -ie- gan kā -ee-, gan kā -eeh-, bet arī -ē- kā -eeh- (sal. faksimilu).
- 6) Sal., piem., tādus mājvārdus kā Gruņtāli Sērmūkšos (J. Endzeliņš, o.c., 331. lapp.) vai muižas nosaukumu Grefīctāle Panemunē (ib., 320. lapp.).
- 7) Ka atsevišķām latviešu ģimenēm arī uz laukiem jau sen bijuši savi uzvārdi, par to skat., piem., Latvju Encikl. 2, Stokholma 1952-1953, 1900 u.sk. lapp.
- 8) Vārds izgrābti liecina, ka nozagti nav tikai kādi atsevišķi piebērti labības maisi, bet rudzi, kas bijusi v a l ē j i s a b ē r t i a p c i r k ņ o s. Tātad gājusi zudumā zemkopja galvenā iztikas rezerve.
- 9) Sal. ME 3, 136. lapp., s.v. pavēlēt.

Eine Anmerkung über den Diebstahl des Roggens
in Skribenieki.

Der Verf. betrachtet die Eigennamen einer alten lettischen Eintragung in A. Kleins Handschrift Evangelia et Epistolae..., 1738. Der Name Greetal muss ein Familienname oder Beinamen sein; Skribenieki ist sicher ein Name für ein Bauernhaus. Dieses ist in der Gemeinde Slampe zu suchen; der genannte Krischus ist der Hauswirt daselbst gewesen. Durch den Diebstahl ganz ruiniert, hat er sich zu dem katholischen Geistlichen zu Līvberze gewandt, um sein Schicksal Gott anheimzustellen.

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a name, possibly reading "Handwritten Signature of ...".

4. attēls. Ieraksts manuskripta 205. lappusē.